

Sisekaitseakadeemia

Piirivalvekolledž

Tanel Nuut

**OTSINGU- JA PÄÄSTETÖÖDE RAKENDAMINE
KURESSAARE PIIRIVALVEKORDONIS**

Lõputöö

Juhendaja:

Ülar Truu

Kaasjuhendaja:

Viljar Kärk

Tallinn 2008

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Piirivalvekolledž	Kuu ja aasta: aprill 2008
Töö pealkiri: Otsingu- ja päästetööde rakendamine Kuressaare piirivalvekordonis	
Töö autor: Tanel Nuut	allkiri:
<p>Referaat:</p> <p>Töö maht on 43 lehekülge.</p> <p>Töö kirjutamiskeeleks on eesti keel.</p> <p>Töös käsitletakse Kuressaare piirivalvekordoni vastutusallas toimunud otsingu- ja päästetöid, analüüsitakse reaalselt toimunud sündmusi ja statistikat. Uurimisaine – päästeüksuste tegevus, -võimekus.</p> <p>Töö eesmärgiks on hinnata Kuressaare piirivalvekordoni vastutusala, toimunud otsingu- ja päästetöid, isikkooseisu koolitust ja varustust. Analüüsida toimunut ja edaspidi muuta efektiivsemaks tegevust otsingu- ja päästetööde teostamisel Kuressaare piirivalvekordonis.</p> <p>Uurimustöö meetodina kasutatakse tulemuste tõlgendamist: õigusaktide, koostöökokkulepete, ametiseste käskkirjade dokumentaalvaatlust, ettekannete, aruannete ja koostatud statistika analüüsi ning võrdlust.</p> <p>Töö peamiseks tulemusteks saab märkida, et koolitus otsingu- päästetööde teostamiseks on osaliselt puudulik. Heale tasemele võib hinnata otsingu- ja päästetööde koolitust ja -teostamist maismaa otsingutel. Puuduvad otsingu- ja päästetööde operatsiooni ülema (SMC) ja kohapeal tegutseva päästetööde ülema (OSC) tasemele vajaliku väljaõppe saanud piirivalvurid. Halvaks või puudulikuks tuleb pidada päästeüksuste liikmetena osalevate piirivalvurite erialast koolitust. Olukorra muudab ohtlikumaks asjaolu, et kordoni vastutusala on liiga suur ja kogu tegevusala rannikut ja veekogusid pole võimalik vajalike detailsusteni tundma õppida.</p> <p>Tööd on võimalik rakendada hetkeolukorra hindamisel ja parimate lahenduste leidmistel edaspidise tegevuse planeerimiseks.</p>	
<p>Võtmesõnad:</p> <p>Sündmused, statistika – analüüs, kokkuvõte</p> <p>Vastutusala – kirjeldus, iseärasused, juurdepääs</p> <p>Isikkoosseis – koolitus, võimekus</p> <p>Varustus – kirjeldus, maismaal, veekogudel</p> <p>Võimekuse hinnang</p> <p>Koostöö.</p>	
<p>Keywords:</p> <p>Events, statistics – analysis, summary</p> <p>Response area – description, individuality, access</p> <p>Personnel – training, adeptness</p> <p>Equipment – description, dry land, at sea</p> <p>Adeptness evaluation</p> <p>Co-operation.</p>	
Säilitamise koht:	
Kaitsemisele lubatud:	
Juhendaja: Ülar Truu	allkiri:

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Kuressaare piirivalvekordon	6
1.1 Tegevuspiirkond	6
1.2 Maastik	9
1.3 Kordoni tegevuspiirkonna rannik, -veekogud	10
1.3.1 Iseärasused	12
1.3.2 Vaatluskohad ja juurdepääs rannikule, -veekogudele kordoni tegevuspiirkonnas	14
1.4 Otsingu päästetööde teostamise kohustus	16
1.5 Isikkoosseis ja koolitus	17
1.6 Varustus otsingu- päästetöödeks maismaal	19
1.7 Varustus otsingu- päästetöödeks veekogudel	21
2. Toimunud sündmused maismaal	24
2.1 Positiivsed, negatiivsed küljed juhtumite, õppuste teostamisel	25
2.2 Kasutatav taktika	29
3. Toimunud sündmused veekogudel	31
3.1 Positiivsed, negatiivsed küljed juhtumite, õppuste teostamisel	34
Kokkuvõte	40
Summary	41
Kasutatud kirjandus	42

SISSEJUHATUS

Käesolevas töös käsitletakse Kuressaare piirivalvekordoni vastutusallas toimunud otsingu- ja päästetöid. Töös uuritakse reaalselt toimunud sündmusi ja statistikat. Suur rõhk on asetatud kordonis toimunud maismaaotsingute õppuste analüüsimisele ja kirjeldamisele, mille kohta on tehtud põhjalikud analüüsid erinevate ametkondade poolt. Õppuste käigus ilmsiks tulnud plussid ja miinused on kergemini tuvastatavad ja vajalikke meetmeid nende parandamiseks on lihtsam teostada. Selle tulemusena on võimalik reaalses olukorras neid vältida. Selgitatakse, mille alusel osalevad Kuressaare piirivalvekordoni toimkonnad otsingu- ja päästetöödel maismaal ja veekogudel, ning kuidas läbiviidav tegevus peaks korrektselt toimuma. Maastikul läbiviidavad operatsioonid erinevad kordoni põhitegevusalast (merel, veekogudel), millest lähtuvalt on antud ülevaade ka kordoni tegevusala maastikust, kus isikkoosseis peab olema võimeline tegutsema. Samuti on koostatud kirjeldus kordoni tegevuspiirkonna rannikust ja –veekogudest.

Seoses koostöö sagenemisega erinevate ametkondadega (ühendasutus 2010), kasvab vastutus ja laieneb tegevusvaldkond, milles Kuressaare piirivalvekordon peab olema võimeline õieti tegutsema. Kohustuste laienemise alla kuulub ka töös käsitletav valdkond, sest kordoni isikkoosseisu kohustused ei piirdu enam ainult otsingu- ja päästetööde teostamisega merel. Teema on Lääne Piirivalvepiirkonnas aktuaalne ja läbiviidud õppused ning ühised päästeoperatsioonid on näidanud, et kõik ei suju õigesti. Samuti on hetkel toimuvate muudatuste tõttu unarusse jäänud otsingu- ja päästetöödega seonduv koolitus ja praktilised sooritused õppuste kujul. Tööst saab koondülevaate Kuressaare piirivalvekordoni otsingu- ja päästetöödest nii maismaal kui ka veekogudel. Kuressaare piirivalvekordon on nüüdseks ainus kordon Saare maakonnas (välja arvatud Ruhnu saar), millest tulenevalt peab see üksus olema valmis ja võimeline, koostöös teiste ametkondadega, läbi viima professionaalselt ja efektiivselt otsingu- ja päästetöid, mitte ainult veekogudel, vaid ka maastikul.

Käesoleva töö eesmärgiks on hinnata Kuressaare piirivalvekordoni vastutusala, toimunud otsingu- ja päästetöid, isikkoosseisu koolitust ja varustust. Analüüsida toimunut ja edaspidi

muuta efektiivsemaks tegevust otsingu- ja päästetööde teostamisel Kuressaare piirivalvekordonis. Loodetavasti on sellest tööst kasu hetkeolukorra hindamiseks ja parimate lahenduste leidmisteks edaspidiste tegevuste planeerimisel ning nende plaanide teostamiseks.

Hüpotees – Kuressaare piirivalvekordoni otsingu- ja päästetöödel osalemise ja läbiviimise võimekus oma vastutusallas ei vasta vajalikele tingimustele, sest kordoni tegevuspiirkond on liiga suur ja erialane koolitus on puudulik

Uurimustöö meetodina kasutatakse tulemuste tõlgendamist: õigusaktide, koostöökokkulepete, ametisestest käskkirjade dokumentaalvaatlust, ettekannete, aruannete ja koostatud statistika *analüüsi* ning võrdlust.

Töös on kasutatud lisaks kirjandust, teemakohaseid konsepte ja interneti materjale.

Autoripoolne tänuavaldus töö koostamisel osutatud abi eest, asjakohase materjali leidmisel ja töökäigu suunamisel, järgnevatele piirivalveametnikele:

pv-mjr Viljar Kärk

pv-kpt Ülar Truu.

pv-vbl Janis Kindlam

pv-srs Silvar Rattas

1. KURESSAARE PIIRIVALVEKORDON

Kuressaare piirikontrolli punkt loodi 9. mail 1992 Eesti Vabariigi Piirivalveameti peadirektori korraldusega nr. 3- 26/9.05.92. Korraldusega kinnitati ka isikkoosseis ja piirikontrolli punkti kohustused teostada piirikontrolli.¹

Esimest korda mainitakse Kuressaare kordonit Piirivalveameti peadirektori käskkirjas nr. 38 15.veebbruarist 1995.aastal, millega kinnitati kõik Piirivalve struktuuriüksused.²

Siseministri 30. november 2006 määruse nr. 62³ § 1 lg 3 määratakse Lääne Piirivalvepiirkonna struktuuriüksused, mille kohaselt on Kuressaare piirivalvekordon⁴ ainuke kordon Saare maakonnas (välja arvatud Ruhnu saar). Alates 01. jaanuar 2007 aasta liideti seega Kuressaare kordoniga Undva- ja Sääre piirivalvekordon.

1.1 Tegevuspiirkond

Kuressaare kordoni tegevuspiirkonnaks on Saare maakond, välja arvatud Ruhnu saar, kus asub Ruhnu piirivalvekordon. Kuressaare kordoni tegevuspiirkonna lõikes tegutsetakse viieteistkümne omavalitsuse piires, kuid vastavalt vajadusele kogu Saare- ja Muhumaal. Seda tulenevalt koostöö lepingutest mis on sõlmitud piirkonna ja teiste ametkondadega.

Antud töö kontekstis omab kõige suuremat tähtsust Lääne Piirivalvepiirkonna ja Lääne Politseiprefektuuri vahel sõlmitud koostöökokkulepe, mis on sõlmitud 19.mai 2005 aastal Kuressaares. Lisaks muudele kohustustele on nimetatud kokkuleppes sätestatud ka otsingu- ja

---

¹ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 1.

² samas.

³ RTL, 14.12.2006, 87, 1602.

⁴ Edaspidi Kuressaare kordon.

päästetööde kohustus. Kokkuleppe punktis 2.9 on reguleeritud merepääste alane koostöö.⁵ Otsingu- ja päästetöödel osalemine maismaal on reguleeritud punktiga 8.2- „*Osapooled osutavad teineteisele pääste- ja otsinguabi nii maismaa kui ka merepääste operatsioonidel ning ühisõppustel.*”⁶

Kuressaare kordoni tegevuspiirkonnas asuvad järgmised omavalitsused;

1. Leisi vald
2. Orissaare vald
3. Muhu vald
4. Pöide vald
5. Laimjala vald
6. Valjala vald
7. Pihla vald
8. Kaarma vald
9. Lümända vald
10. Valjala vald
11. Pihla vald
12. Kaarma vald
13. Kihelkonna vald
14. Mustjala vald
15. Torgu vald
14. Salme vald
15. Kuressaare linn.⁷

Tegevuspiirkonna pindala maismaal kokku 2922 km² (6,5 % Eesti Vabariigi pindalast). Rannajoont on kokku ligikaudu 1200 kilomeetrit.⁸ Kordoni territoriaalmere pikkus kokku on 175,83 km. Tegevuspiirkonna pindala territoriaalmerel kokku 3064,56 km².⁹

---

⁵ Lääne Piirivalvepiirkonna ja Lääne Politseiprefektuuri koostöökokkulepe. 19.05.2005, 3.

⁶ samas, 5.

⁷ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 3.

⁸ samas, 54.

Kuressaare kordoni tegevuspiirkonnas asuvad suuremad saared:

1. Saaremaa	2673 km ²	94,1% elanikkonnast
2. Muhu	201 km ²	5,5% elanikkonnast
3. Abruka	8,8 km ²	0,1% elanikkonnast
4. Vilsandi	8,8 km ²	0,1% elanikkonnast. ¹⁰

Kuressaare kordonil ei ole otsest kohustust jälgida ja valvata territoriaalmerd ning majandusvööndit. Vajadusel organiseeritakse ning teostatakse merepäästet tegevuspiirkonda jäävatel sise- ja territoriaalvetes.¹¹

Asustustihedus on hõre keskmiselt 13 in/km² ja pidevalt vähenev¹².

Kordoni piirilõigus asuvad suuremad jõed:

Saaremaal:

1. Leisi
2. Välupe
3. Nenu
4. Kuke
5. Maadevahe
6. Haeska
7. Nasva
8. Jämaja.¹³

Muhumaal:

1. Soonda
2. Lõetsa
3. Nossu

---

⁹ Lääne Piirivalvepiirkonna 2007. aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 23.01.2008 käskkiri nr 3, 10.

¹⁰ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 55

¹¹ samas, 54.

¹² Üldinformatsioon. <http://www.saaremaa.ee/est/general/default.htm> 05.04.2007.

¹³ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 3.

1.2 Maastik

Saaremaa on üldiselt tasase pinnamoega madal saar. Saare lääneosas kerkivad Lääne-Saaremaa ja Sõrve kõrgustik ning põhjarannik oma kõrgete pankadega. Lääne-Saaremaa kõrgustik on umbes 50 km pikkune. Kõrgustiku nõlvadel esineb rohkesti rannavalle, luiteid ja murrutusastanguid. Kõrgustikku katavad valdavalt okasmetsad.¹⁴ Ligi pool maakonna saarte pinnast on *metsade* all.

Saaremaal on umbes 80 järve. Kõige rohkem (ligi 20) on neid saare loodeosas Tagamõisa poolsaarel, veel ka saare kagu- ja lõunarannikul. Suurim järv on Kuressaare lähedal paiknev kaksikjärv Mullutu-Suurlaht (14,4 km²). Suvel osa järvi kuivab. Lääne-Saaremaa kõrgustiku metsases maastikus paikneb käärulise kaldajoonega, saarterikas Karu järv (3,3 km²)¹⁵, mis on üks populaarsemaid suvituskohti Saaremaal.

Lääne-Saaremaa kõrgustiku edelaosas asub Viidumäe looduskaitseala (18,7 km²). Piki looduskaitseala kulgeb kuni 18 m kõrgune ja kohati 25–30° nõlvakaldega Antsülsjärve astang. Viimase jalamil on allikasood.¹⁶

Saarte rannad on mitmekesised ja vahelduvad. Esindatud on kõik Eesti rannatüübid. Pankrand on seotud paejärsakutega, millest enamik asub piki Muhu ja Saaremaa põhjarannikut. Suuremad on 7–8 m kõrgune Kesse pank Kesselaiul, Püssina (5 m) Muhu kirdenurgas ning Panga ehk Mustjala (2,5 km pikk ja kuni 21 m kõrge), Ninase (6 m) ja Suuriku pank (8 m) Saaremaa looderannikul.¹⁷

Lahesoppides ja saarte varjus on mudase põhjaga roogu kasvanud rand. Pankade naabruses esineb kruusa-veeristikurand. Saaremaa populaarsemad liivarannad on Järve rannas lääne pool Kuressaaret ja Sõrve poolsaare idarannikul ning Harilaiul.¹⁸

---

¹⁴ Lääne-Eesti ja Liivi lahe saared.

http://www.estonica.org/est/lugu.html?menyy_id=505&kateg=2&alam=69&leht=2 05.04.2007

¹⁵ samas.

¹⁶ samas.

¹⁷ samas.

¹⁸ samas.

1.3 Kordoni tegevuspiirkonna rannik, -veekogud

Kuressaare piirivalvekordonil ei ole otsest kohustust jälgida ja valvata territoriaalmerd ning majandusvööndit. Allüksusele on pandud ülesandeks vajadusel organiseerida ning teostada merepäästet tegevuspiirkonda jäävatel sise- ja territoriaalvetes. Tegevusalas on rannajoont kokku üle 1200 kilomeetri. Merepiir Läti Vabariigiga asub Irbe väinas Sääre teenistuskohast ligikaudu 8,4 meremiili kaugusel.¹⁹

Rannikuks loetakse rannavööndit ja vahetult selle naabruses olevat maismaad ja merepõhja (rannikumaad ja rannikumerd). Ranniku maismaapoolseks piiriks loetakse tavaliselt lahe püraasid, merepoolseks poolsaarte tippu või rannikusaarestiku välissaari ühendavat joont. Rannajoone kulg ranniku piires võib olla vahelduv, pinnamood ja territooriumi areng on erinevad.²⁰

Rannavöönd ehk randla on veekogu (mere, suurjärve, veehoidla) põhja ja maismaad hõlmav vöönd, mida kujundab peamiselt lainetus. Rannavööndile on iseloomulikud peamiselt lainetuse toimetel tekkinud mitmesugused setted ja pinnavormid. Rannavööndi maismaaosa nimetatakse rannaks, veealust osa rannakuks.²¹

Rannajoon on maismaa ja veekogu vaheline piir rannavööndil. Rannajoone asend muutub vastavalt veetasemele, harilikult mõeldakse rannajoone all keskmist rannajoont.²²

Saaremaa on Eesti suurim saar, mis moodustab koos kõrvalsaartega (Muhu, Ruhnu- ei kuulu Kuressaare kordoni tegevuspiirkonda, Abruka, Vilsandi, Kõinastu laid, Suurlaid jt.) Saare maakonna. Rannajoonest (umbes 865 km) külgneb enamik Lääne mere avaosaga (Pammanast Sõrve sääreni) ja Liivi lahega (Sõrve säärest Kübassaareni), väiksem osa Väinamere ja Väikese väinaga. Rannikut liigestavad rohked poolsaared (Sõrve, Tagamõisa, Pammana,

---

¹⁹ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 54.

²⁰ Mereleksikon. 1996. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 360.

²¹ samas, 358.

²² samas.

Vätta, Kübassaare jt.) ja lahed (põhjast Triigi ja Küdema, läänes Atla ja Kaugatuma ning lõunas Liivi lahe osad, Suur Katel ja Kuressaare, Sepamaa, Kasti, Sutu, Oessaare (Laidevahe), Kõiguste, Saastna, Ungumaa ja Muraja (Arju) laht). Muhust eraldab Saaremaad Väike väin.²³

Muhu on Eesti suuruselt kolmas saar (200 km²). Idas eraldab teda mandrist Suur väin, edelas Saaremaast Väike väin. Põhja- ja Looderannik on vastu Väinamere avaosa. Ranna lähedal on palju laidusid, nagu Kõinastu, Suurlaid (Muhuga kokkukasvanud), Võilaid, Viirelaid, Kessulaid. Rannikut liigestavad loodes Lõpemer, lõunas Pädaste laht ja Kaistu lõpp, idas Lalli lõpp. Tuntumaid neemi on põhjarannikult Tammiski nukk ja Seanina, Väikesesse väina sirutuvad Luutsenukk, Villemi nina ja Ahenda nukk. Põhjarannikul on Rannaniidi pangad ja Üügu pank.²⁴

Läänemere keskmine sügavus on 60 meetrit. Rannajoon on enamasti rohkesti liigestunud. Veepind püsib Läänemeres enamvähem ühel ja samal tasemel. Lainete kõrgus avamerel on 9-10, Liivi lahes kuni 3 meetrit.²⁵

Saaremaast avamere poole jääv Läänemeri peidab endas rohkesti laevasõidule ohtlikke rahuksid ja madalaid. Suurtele laevadele liiga madalaid kohti on Saaremaast ja Vilsandist 15-20 km kaugusel läänes. Vee pinnatemperatuur on talvel mere keskosas 1-2°C, jääga kaetud lahtedes ja rannavetes veidi alla 0°C (Eesti rannikumere vesi külmub -0,2 kuni -0,4°C juures). Maksimumi saavutab veetemperatuur juulis-augustis, mil see on saartest läänes ja Soome lahe suus 16-17°C. Esimese jää tekkimise, samuti teiste jäänähtuste esinemise aeg kõigub talve iseloomust sõltuvalt väga suurtes piirides. Mõnel aastal on Eesti kõige karmimate jääoludega läänerranniku lahed osaliselt jäätunud juba oktoobri lõpul või novembri algul, väga sooja sügise järel aga alles jaanuari lõpul, Vilsandil ja Ruhnus isegi märtsi algul. Jää hakkab lagunema tavaliselt märtsis ja kaob rannikuvetest aprilli lõpuks. Soojadel talvedel võib see toimuda ka märgatavalt varem ning külmadel talvedel hiljem.²⁶

---

²³ Mereleksikon. 1996. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 374-375.

²⁴ samas, 278.

²⁵ samas, 232-233.

²⁶ Läänemeri. <http://et.wikipedia.org/wiki/L%C3%A4%C3%A4nemeri> 26.03.2008

Liivi laht on Läänemere osa Läti Vabariigi Kursemäe poolsaare ja Viceme ranniku ning Edela-Eesti vahel, avamerest eraldab teda Saaremaa. Avamerega ühendab Liivi lahte läänes Kura kurk (Irbe väin), põhjas on läbipäas Muhu väinade kaudu Soome Lahte. Rand on valdavalt madal ja liivane, veetemperatuur suvel 18, talvel kuni -1°C. Jääkate detsembrist aprillini.²⁷

Väinameri Eesti läänerranniku ja Lääne-Eesti saarestiku vaheline Läänemere osa. Lääne osa tuntakse ka Hiiu väina ehk Kassari lahena, ida osa Muhu väinana. Keskmise sügavus 4,9 meetrit. Veepinna temperatuur juulis 17,5-18,5, talvel veidi alla 0°C. Jääkate detsembrist aprillini.²⁸

Mullutu-Suurlaht on Eesti suuruselt neljas järv, mis asub Saaremaal. See on riimveeline (soolakas vesi) kaksikjärv:

kirde–edela-suunaline Suurlaht (5,9 km²)

põhja–lõuna-suunaline Mullutu ehk Suur Mullutu laht

Suurvee ajal ühineb Mullutu-Suurlaht Paadla, Vägara ja Kaalupi ehk Kaalupea lahega. Järve pindala on 1440 ha, keskmine sügavus on 1,0 meetrit ja suurim sügavus 2,1 meetrit.²⁹

Linnulaht (ka Väikelahet) on järv Saaremaal Kaarma vallas Kuressaare linna läänepiiril. Linnulaht on 11 ha suur ja paikneb merepinnast vaid 0,6 m kõrgusel. Järv on madal, suurim sügavus ulatub 2 meetrini, keskmine sügavus on 0,5 m.³⁰ Kraavi kaudu ühenduses Suurlahega.

1.3.1 Iseärasused ³¹

Suvekuudel on Lääne-Eestis põhiliselt edela (SW)-tuuled ja siis liigub Liivi lahes piki Saaremaa idarannikut ning Väinameres alaline põhja (N)-hoovus. Piki Hiiumaa ja Saaremaa läänerrannikut liigub lõuna (S)-hoovus, mis surub laevu kursist kõrvale kalda poole. Ilusate

---

²⁷ Mereleksikon. 1996. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 220.

²⁸ samas, 491.

²⁹ Mullutu-Suurlaht. <http://et.wikipedia.org/wiki/Mullutu-Suurlaht> 26.03.2008.

³⁰ Linnulaht. <http://et.wikipedia.org/wiki/Linnulaht> 26.03.2008.

³¹ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 56-57.

ilmadega on hoovuste kiirus keskmiselt $\frac{1}{2}$ sõlme, püsivate tuulte korral 1-1 $\frac{1}{2}$ sõlme ja edela-lääne (SW-W) tormidega 3 sõlme, Soela väinas kuni 4 sõlme.

Väinameres on veetase keskmisest kõrgem lõuna (S)- ja lääne (W)-tuultega ning keskmisest madalam põhja (N)- ja ida (O)-tuultega. Lahtedes võib veepind kõikuda -1,0 kuni +1,8 m. Tugevate edela-lääne (SW- ja W)-tuultega on veetõus kiire.

Suvekuudel on tormipäevi keskmiselt 2 päeval kuus. Keskmise tuule kiirus kõigub 5-6 m/s vahel ja täieliku vaikuse päevi tuleb ette 5-8 päeval kuus. Tormituuled tekitavad Liivi lahes ja Väinameres suhteliselt kõrge (2-3 m) ning järsu laine, kuid meri rahuneb kiiresti pärast tuule vaibumist.

Meresõiduks ohtlikku udu esineb kevadel. Piirkonnale on iseloomulik valguskiirte suurenenud murdumine, mis võib põhjustada eksimusi kauguste visuaalsel määramisel.

Saarte rannad on peamiselt madalad, 3-10 m üle merepinna, ja metsaga kaetud. Kesksmaal asuvad 25-50 m kõrgused metsased kõrgendikud hakkavad meresõitjale paistma varem ning tunduvad omaette saartena. Madal rand ilmub silmapiirile ootamatult. Rannikuveed on kivised. Rannikud on peamiselt savised või kruusased, kuid esineb ka pankrannikuid kõrgusega kuni 20 m ning liivarandu. Madalike ja karide tõttu rannikumeres on väljaspool sadamaid keeruline ning ohtlik randuda. Merepõhi on ankurdamiseks valdavalt sobiv. Meresõiduks vajalikud tuled ja muud märgid on töökorras navigatsioonihooajal. Kaldamärgid on olemas, kuid võivad olla halvasti nähtavad.

Raskendavateks asjaoludeks tegevuspiirkonnas on kõrge veeseisu korral rannik jalgsi praktiliselt läbimatu, suur osa rannikust on roogu kasvanud, mis takistab vaadet merele ja sagedased tugevad tuuled.³²

---

³² Lääne Piirivalvepiirkonna 2007. aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 23.01.2008 käskkiri nr 3, 14.

1.3.2 Vaatluskohad ja juurdepääs rannikule, -veekogudele kordoni tegevuspiirkonnas

Pammanast kuni Orissaareni kulgeb tee mööda mereäärt ja seal on kogu rand piisavalt hästi nähtav ning suures osas on rannik kõrge³³. Rannikul on kohati soised alad, mis siiski ei ole määrava tähtsusega ujuvvahendite vettelaskmisel. Nimetatud lõigu ulatuses on piisavalt vanu sadamaid ja lautrikohti, mis võimaldavad vajadusel ligipääsu igasse lahte mõlemast kaldast. Parametsa lahte Soela sadamast, Patimaja poolsaarelt või Triigi sadamast. Triigi lahte Triigi sadamast või Mujaste-Paaste teelõigult, mis kulgeb vahetult piki rannikut. Väinameri Rannaküla sadamast või Laheküla lautrikohast. Väike väin Orissaare jahisadamast.

Muhu saare põhjarannik on suhteliselt avatud ja hästi vaadeldav. Saare lõunakülge vastupidiselt soine ja mere äärde viivad teed on tihti võsastunud ning väga halvas seisukorras, rannik on madal ja vaatlust teostada halb. Kuivastu sadama sadamahoone 3.korrusel on nähtav enamus Suurest Väinast.³⁴ Merepääste seisukohalt on otstarbekas kasutada ujuvvahendite vettelaskmisel vanu sadamaid ja lautrikohti, mis katavad terve Muhu põhjaranniku. Lõunaranniku raskesti läbitava maastiku tõttu saab kõige ohutumalt kasutada Lõunaranna sadamat või Saaremaalt, Kübassaare poolsaarelt, Pae sadamat.

Kübassaare majakas on 20 m kõrge. Sealt on nähtav heade vaatlusvahenditega osa Muhu saare lõunaküljest ja Väikesest väinast, kogu Udriku laht ja Liivi laht ca 10 miili kaugusele. Edasi lõuna poole liikudes on rannik sopiline, tooni annab lahtede ja laidude rohkus. Mereäär on madal ja kohati niiske ning pehme, sinna viivad üksikud teed, mis on suhteliselt kitsad. Vaatlust on seal teostada halb, sest nähtavusamplituud on väike.³⁵ Meri vahetult ranniku lähedal on madal ja kivine on üksikuid lautrikohti ja sadamaid, kuid merele minek eeldab väga head navigeerimise oskust.

Kõiguste sadamast on näha ja vaadeldav kogu Kõiguste laht. Rannik kuni Vätta poolsaareni on kõrge, poolsaarte tippudest on vaadeldav ala piisavalt suur ja teed on sinna sõidetavad. Vätta

---

³³ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 55.

³⁴ samas.

³⁵ samas.

sadamast on nähtav kogu Sutu laht ja poolsaare tipust 5-6 miili raadiuses ka binokliga Liivi laht. Roomassaare sadama kolmandalt korruselt on hea ülevaade kogu Kuressaare ja Sepamaa lahest ning Liivi lahest kuni Abruka saareni.³⁶ Kuigi Saaremaa lõunarannik on kergesti ligipääsetav, on meri ranniku ääres madal, mudane ja kivine, mis raskendab ujuvvahendite vette laskmist. Olemas on hea sadamate ja lautrikohtade võrgustik, kust on võimalik merele pääseda. Probleeme esineb sadamatesse pääsemisega, sest paljud neist on eravalduses ja sissesõidud on tõkkepuudega suletud.

Nasva jahtklubi hotelli neljandalt korruselt on vaadeldav Suur Katel, binokliga kuni 12 miili ulatuses. Mererand on kuni Salme valla piirini liivane ja kõrge ning kergesti ligipääsetav.³⁷

Visuaalse vaatluse kohad on veel: Elda pank, Soeginina pank, Suuriku pank, Merise majaka juures, Tagaranna poolsaare tipus ja Panga pangal. Loode tuletorn, Lõu (tuletorn), Ohesaare pank, Kaunispe sadam ja Kaugatuma pank.³⁸

Sääre teenistuskohas on teenistuse lihtsustamiseks kasutusele võetud nummerdatud vaatluspunkti kohad:

1. VP 1–VP 39 (Sääre-Mändjala)
2. VP 2–VP 76 (Tortenina-Riksu laht)³⁹.

Kokku on Kuressaare kordoni tegevuspiirkonnas 64 sadamat, rannasadamat ja rannalautrit.

---

³⁶ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 55.

³⁷ samas.

³⁸ samas, 56

³⁹ samas.

1.4 Otsingu päästetööde teostamise kohustus

Lääne Piirivalvepiirkonna põhimääruses § 4 on välja toodud piirkonna põhiülesanded. Muude põhiülesannete hulgas kohustab § 4 lg 4 piirkonda “otsingu- ja päästetööde teostamine merealadel ning lennupäästeotsingute teostamine maismaal⁴⁰.”

Kuressaare kordon on Lääne Piirivalvepiirkonna struktuuriüksus ja lisaks Lääne Piirivalvepiirkonna põhimäärusele, on otsingu ja päästetööde teostamise kohustus eraldi välja toodud Kuressaare piirivalvekordoni põhimääruses. Põhimääruse punktis 12 loetletud kordoni põhiülesannete hulka on punktina 12.4 märgitud “otsingu- ja päästetööde teostamine ning osalemine keskkonnareostuse likvideerimisel⁴¹.” Lisaks sellele moodustab, otsingu- ja päästetööde teostamine merealadel ning lennupäästeotsingute teostamine maismaal, põhimääruses eraldi kaheksanda osa, kus on täpsemalt suunitletud päästetegevuse kohustus.

“ VIII Otsingu- ja päästetööde teostamine merealadel ning lennupäästeotsingute teostamine maismaal

16. Otsingu- ja päästetööde teostamisel merealadel ning lennupäästeotsingute teostamisel maismaal kordon:

16.1 otsib ja päästab ohuolukorda sattunud või kaduma jäänud inimesi, ujuvvahendeid või õhusõidukeid ning nendel olnud inimesi vastavalt päästeplaanidele,

16.2 on valmis päästeplaanides ettenähtud päästeüksustega otsingu- ja päästetöödeks,

16.3 teostab pidevat ööpäevaringset valveteenistust oma tegevuspiirkonnas,

16.4 on valmis otsingu- ja pääste valmisolekuks NATO üksuste poolt teostavale õhuturbele,

16.5 osaleb ametkondade vahelistel regulaarsetel ühisõppustel piisava koostöövõime saavutamiseks,

16.6 harjutab läbi erakorraliste sündmuste ja hädaolukordade plaanides kavandatu.”⁴²

---

⁴⁰ Lääne Piirivalvepiirkonna põhimäärus. 03.12.2004. – RTL 2004,153,2319, RTL 2007, 96, 1610.

⁴¹ Kuressaare piirivalvekordoni põhimäärus. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 13.04.2005 käskkiri nr 32 Lisa 1.

⁴² samas.

1.5 Isikkoosseis ja koolitus

01.jaanuar 2007 liideti Kuressaare-, Sääre- ja Undva piirivalvekordonid üheks üksuseks- Kuressaare piirivalvekordoniks. Ikla piirivalvekordoni sulgemisega detsembris 2007 aastal jätkas oma teenistust 01.01.2008 Kuressaare kordonis kaks piirivalvurit.

Alates 01.01.2008 kehtib Piirivalveameti peadirektori 27. detsember 2007.a käskkirjaga nr 249⁴³ kinnitatud Lääne Piirivalvepiirkonna struktuur ja koosseis. Nimetatud käskkirjas väljatoodud struktuuri kohaselt on Kuressaare kordonis ettenähtud 35 piirivalveteenistajat:

1. kordoni ülem (piirivalvemajor, 1 piirivalveametnik)
2. kordoni ülema asetäitja (piirivalvekapten, 1 piirivalveametnik)
3. kordoni veebel (piirivalvevanemveebel, 1 piirivalveametnik)
4. vanemallohvitser (piirivalvevanemveebel, 6 piirivalveametnikku)
5. allohvitser (piirivalveveebel, 9 piirivalveametnikku)
6. vanempiirivalvur (piirivalvevanemseersant, 8 piirivalveametnikku)
7. piirivalvur (piirivalveseersant, 9 piirivalveametnikku).⁴⁴

Rahulolematusest 01.01.2007 aastal toimunud kordonite ühendamise lahkusid teenistusest või muutsid teenistuskoha 6 piirivalveametnikku. Kordoni nimekirjas on piirivalvurite kohal 3 kandidaati, kes tegelikkuses alles õpivad Piirivalvekolledžis. 2 piirivalvurit (1 allohvitser, 1 piirivalvur) töötavad realselt teistes allüksustes ja 2 piirivalvurit on pikemal koolitusel, üks ametikoht on täitmata. Tänu täiendusele endiste Ikla piirivalvekordoni piirivalvurite näol on realselt teenistuses hetkel 27 piirivalveametnikku:

1. ohvitseri 2 (nendest üks vanemallohvitseri auastmes)
2. vanemallohvitseri 6 (nendest 2 vanempiirivalvuri/ piirivalvuri auastmes)
3. allohvitseri 7 (nendest 5 vanempiirivalvuri/ piirivalvuri auastmes)
4. vanempiirivalvureid 8

---

⁴³ Siseministri 21.12.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis“ § 1 lõike 6 rakendamine. Peadirektori 28.10.2007 käskkirja nr 153 kehtetuks tunnistamine. Piirivalveameti peadirektori 27. detsember 2007 käskkiri nr 249.

⁴⁴ samas.

5. piirivalvureid 4 (nendest 2 ei ole omandanud ametikohale vastavat kvalifikatsiooni/auastet).

Ohvitsere arvestamata on ühes vahetuses 12-13 piirivalveametnikku, kellest erinevatel põhjustel on realselt teenistuses 8-10. Otsingu- päästetöödele on võimalik saata 4-5 piirivalvurit.

Otsingu- ja päästetööde teostamiseks peavad olema täidetud eeldused nende õnnestumiseks. Kordoni suuruse üksuse tasemel on vajalik, et suudetakse isikkoosseisust välja saata otsingu- ja päästetööde operatsiooni ülem (SMC). Otsingu- ja päästetööde operatsiooni ülem peab olema võimeline juhtima teatud erioperatsiooni läbiviimist ja muude ülesannete kõrvalt määrama kohapeal tegutseva päästetööde ülema (OSC)⁴⁵. Kohapeal tegutseva päästetööde ülem peab olema võimeline juhtima tegevust õnnetuspaigal⁴⁶. Kuressaare kordoni isikkoosseisust ei ole keegi saanud vastavat koolitust, mille tulemusena ei ole võimalik juhtimistasandil tagada 100 % list nõuetekohast tegutsemisviisi.

Otsingu- ja päästeüksustele (SRU) esitatud nõuete kohaselt peavad üksused olema suutelised osutama abi järgnevatel valdkondades:

1. Otsingute teostamine
2. Saatmine
3. Kohaletoimetamine
4. Ellujäänute päästmine:
  - a. meditsiiniabi osutamine
  - b. transport ohutusse kohta.⁴⁷

Kuressaare kordonist omavad 19 piirivalvurit väikelaevajuhi tunnistust, 8 piirivalvurit on läbinud SOLAS (Safety of Life at Sea) kursused. 8 piirivalvurit on merepiirivalvuri algväljaõppega. 7 piirivalvurit on osalenud piirkonnasisestel merepäästekoolitustel. Kokku on

---

⁴⁵ Kpt-mjr Bruening, kpt-ltn Harkins. 1999. Otsingu- ja päästeoperatsioonide läbiviimine. [Loengukonspekt]
Tallinn: USA Rannakaitse.

⁴⁶ samas.

⁴⁷ samas.

võimalik merepäästejuhtumitel otsingu- ja päästeüksustes rakendada 20 piirivalvurit, kes on mingil tasandil läbinud merealase ettevalmistuse (nendest 8 on läbinud ainult väikelaevajuhi kursused). Loetelust tulenevalt võib järeldada, et ka otsingu- ja päästeüksustele esitatavatest nõuetest lähtuvalt, on kordoni tase nõrk. Siiski on autori poolne seisukoht, et otsingu- ja päästeüksustele vajalik tase on võimalik saavutada, kas üksuse või piirkonna tasemel korraldatavate koolitustega.

Maastikul teostatavate otsingu- ja päästetööde alasel koolitusel on osalenud 22 piirivalvurit. Igasugune otsingu- ja päästetööde alane koolitus puudub 3 piirivalvuril.

1.6 Varustus otsingu - päästetöödeks maismaal

Iga otsija individuaalne varustus peab võimaldama mugavat ja turvalist tööd ka kõige erinevates situatsioonides ja erinevate ilmastikuolude korral. Külmetav, näljane ja halvimal juhul eksinud otsija tekitab teistele otsingutes osalejatele vaid lisa muret. Selliseid otsijaid kaasas olla ei tohi.

Kuressaare kordonist on 2 piirivalveametnikku läbinud 2006 aastal „Päästeotsingute ning veestpäästmise kursuse“ (1 päästeotsingute kursuse, ei teeni enam Kuressaare kordonis, 1 veestpäästmise kursuse). Reaalsetes olukordades vigade vältimiseks ja otsingutööde efektiivsuse tõstmiseks, on eespool nimetatud piirivalvurid kordoni isikkoosseisule läbi viinud otsingu- päästetööde koolitusi nii teoorias, kui ka praktikas- maastikul väliharjutuste käigus. Läbitud harjutuste analüüsimisel töötati kordonis välja otsingu- päästetöödel edukaks toimetulekuks vajaliku varustuse nimekiri. Koostatud nimekirjas on vahendid, mis katavad minimaalsed vajadused otsingu-, päästetööde teostamiseks maastikul. Pikema ajaliste otsingu- päästetööde (üle 24 tunni) korral peab hakkama varustust täiendama, mis eeldab toimivat logistilist tuge.

Igas otsingugrupis (ideaalvariandis igal otsijal) peaks minimaalselt olema:

1. soe, mugav, hästi silmatorkav ja ilmastikuolusid arvestav riietus (Piirivalve ohutusvest)

2. kompass (vähemalt otsingurühma juhil, aheliku juhil või orienteerujal. Võimalusel kõigil kolmel. Ideaalis igal otsingutel osalejal)
3. vile
4. nuga
5. väike toidutagavara
6. märkmik ja pliiats
7. taskulamp
8. talvel suusad.⁴⁸

Kaasaskantava varustuse kandmise hõlbustamiseks tuleks kasutada mugavat väikest seljakotti. Kuressaare kordonis on kaks Kaitseliidu Saaremaa malevalt saadud Rootsi armee seljakotti, mis on komplekteeritud vajaliku varustusega. Varustus peab olema töökorras ning seda tuleb hooldada ning täiendada iga kasutuskorra järel. Välja tuleb vahetada vähemalt need ühekordse kasutusega elemendid, mis leidsid tegevuse käigus rakendust (sidemed, plaastrid) ja vahendid, mis muutusid kasutamiskõlbmatuks.

Lisaks personaalsele varustusele peaks otsingugrupi üldvarustusse kuuluma ka:

1. raadiosaatjad koos varuakudega
2. binokkel
3. esmaabivahendid
4. hulgaliselt WC-paberit (otsinguliini märgistamiseks)
5. erivärvilised lindid (otsinguliinide eristamiseks)⁴⁹
6. vähemalt üks mobiiltelefon, kuhu on eelnevalt sisestatud rühmajuhi, staabi, päästetööde koordinaatori ja muud vajalikud kontaktnumbrid.

---

⁴⁸ Suurkivi, T. 2003. Otsingud. [Lõputöö] Väike- Maarja: Sisekaitseakadeemia Päästekolledž, 6.

⁴⁹ samas.

1.7 Varustus otsingu- päästetöödeks veekogudel

Nii nagu maismaal toimuvatel otsingu- ja päästetöödel, on ka merel teostatavate -tööde puhul väga tähtis kasutada mugavat ja eelkõige päästjatele turvalisust tagavaid päästevahendeid ja – varustust. Enamus juhtudel leiavad hädaolukorrad merel aset äärmuslike ilmastikuolude tõttu. Selliseid ilmastikuolusid silmas pidades on vajalik, et kasutatav varustus oleks maksimaalselt veekindel ja tagaks päästjate kehatemperatuuri säilimise, mis omakorda tagab pikema võimaliku aja otsingu- ja päästetööde teostamiseks. Kui päästjate varustus ei võimalda kirjeldatud mugavust, langeb motivatsioon ja kogu töövõime terviklikuna, mis mõjutab negatiivselt otsingu- ja päästetööde efektiivsust.

Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 30. märtsi 2007 kirjas nr 17/12.1-23.1/736-4 „Piirivalve toimkonna varustuse nimekiri ujuvvahendite ja mootorsõidukite kontrollis ning merepäästel“⁵⁰, Piirivalveameti peadirektorile, on koostatud varustuse nimekiri (Tabel 1) kirja pealkirjas loetletud toimkondadele vajaliku varustuse kohta.

Tabel 1. Toimkonna merepäästevarustuse komplekt⁵¹

Perioodil Talv – kevad 4 liikmeline toimkond		Perioodil Suvi – sügis 4 liikmeline toimkond	
	kogus		kogus
Päästelaud	1	Kaater või Mootorpaat + treiler	1
Sõudepaat + treiler või MP + treiler	1	Päästevõrk	1
Päästevestid	8	Päästevestid	8
Pinnaltpäästja varustus vajadusel	1	Pinnaltpäästja varustus	1
Paadi- ja päästeülikond	4	Paadi- ja päästeülikond	4
Vile	4	Vile	4
Taskulamp (pealamp)	4	Taskulamp (pealamp)	4
Prožektor	1	Prožektor	1
Binokkel	1	Binokkel	1
Öövaatlusseade	1	Öövaatlusseade	1
Digitaalne fotoaparaat	1	Digitaalne fotoaparaat	1
Raadiosaatja hands-free	1	Raadiosaatja hands-free	1

⁵⁰ Piirivalve toimkonna varustuse nimekiri ujuvvahendite ja mootorsõidukite kontrollis ning merepäästel. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 30. märtsi 2007 kiri nr17/12.1-23.1/736-4.

⁵¹ samas.

Tabeli 1 järg

Mobiiltelefon hands-free	1	Mobiiltelefon hands-free	1
GPS seade kaardiplotter + käsi GPS	1	GPS seade kaardiplotter + käsi GPS	1
Lamineeritud merekaart	1	Lamineeritud merekaart	1
Jäänaaskel	4	Viskeliin	1
Jäätallad	4	Julgestusköis (~60m)	1
Viskeliin	1	Nuga Agualung Scissor	1
Julgestusköis (~ 60m)	1	Suur esmaabi komplekt	1
Nuga Agualung Scissor	1	Termokott	10
Suur esmaabi komplekt	1	Tekid	10
Termokott	10		
Tekid	10		
+ Pürotehnika		+ Pürotehnika	
Ühekordne valgustusrakett kollane	10	Ühekordne valgustusrakett kollane	10
Ühekordne punane rakett	3	Ühekordne punane rakett	3
Valge Falsweier (säratuli)	5	Valge Falsweier (säratuli)	5
Punane Falsweier (säratuli)	3	Punane Falsweier (säratuli)	3

Nimekirjas käsitletav varustus on kooskõlastatud Kirde-, Kagu-, ja Põhja Piirivalvepiirkonnaga, mis peaks tagama, et antud nimekirjas on varustus, mis on ühtne ja vajalik kogu Piirivalves terviklikuna.

Kuussaare kordoni päästevarustus vastab suures osas tabelis loetletud vajadustele. Probleeme on pürotehnikaga, need vahendid on aegunud ja uusi ei ole. Varustusest suurem probleem on ruumipuudus, mis ei võimalda eraldi komplekteerida varustust häiretoimkondadele ja tavateenistuseks vajaminevatele toimkondadele. Päästetöödeks vajamineva varustuse eraldi komplekteerimine kiirendaks häireolukorrale reageerimist. Hetkel on osa varustust ruumipuuduse tõttu ladustatud, mis suuremate päästetööde teostamiseks tuleb eraldi välja võtta.

Ujuvvahenditena on Kuussaare kordonile eraldatud:

1. üks kaater PVK-025
2. üks kiirpaat MP-40 (RIB C-1100 Boomeranger)
3. kaks mootorpaati MP-07, MP-24
4. üks Kasse tüüpi sõudepaat SP-89 (varustatud mootoriga).

Kõik kordoni alused paiknevad navigatsiooni hooajal Saaremaa lõunarannikul ja statsionaarselt vees asuvad PVK-025, ja MP-40. Mõlemad alused asetsevad Roomassaare sadamas. Teisaldatavad alused, mootorpaadid ja sõudepaat asuvad treileritel Roomassaare sadamas. Teisaldatavaid paate kasutatakse rannikulähedases madalas vees otsingu- ja päästetööde teostamisel ja patrullides.

Saaremaa põhjarannikul Saaremaa sadamas paikneb navigatsioonihooajal PVL-106, mis ei kuulu Kuressaare kordoni koosseisu. Vastavalt merekontseptsioonile lõpetab teenistuse 2008 aastal⁵².

Kõige produktiivsem ja otstarbekam alus on MP-40, mis on alustest kõige uuem ja mille meeskond on koolitatud ja komplekteeritud täies mahus.

Kuigi PVK-025 on veetranspordivahendina kordoni nimekirjas ei ole kaater 100% töökorras ja vastavalt võimalustele teostatakse alusel remonti. Problemaatiline on aluse mehitamine. Kordoni isikkoosseisust on võimalik moodustada üks terviklik meeskond, mis nädal-nädal graafiku puhul tähendab seda, et kaatrit on võimalik kasutada kahel nädalal kuus. Lähtuvalt Piirivalve merekontseptsioonist on PVK-025 kasutus ette nähtud kuni täieliku amortiseerumiseni ja kaatri asendamist ette ei nähta⁵³. Arvestades kaatri amortisatsiooni taset, võimekust ja otstarbekust on mõistlik otsus asendada alus kiirpaadi või multifunktsionaalse alusega. Laev seisab suurema osa ajast sadamas ja merel patrullimise aeg on seeläbi ebapiisav. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007 aastaaruande kohaselt on 2008 aastal vajalik teostada PVK-025 kapitaalremont või soetada uus kaater⁵⁴.

---

⁵² Piirivalve merekontseptsiooni kinnitamine. Piirivalveameti peadirektori 28. detsembri 2006 käskkiri nr 598.

⁵³ samas, 14.

⁵⁴ Lääne Piirivalvepiirkonna 2007. aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 23.01.2008 käskkiri nr 3, 51.

2. TOIMUNUD SÜNDMUSED MAISMAAL

Kuressaare kordoni poolt maastikul läbiviidud otsingu- ja päästetööde kirjeldamiseks kasutatakse autori poolt erinevaid ettekandeid, mis sisaldavad informatsiooni nii reaalsete olukordade kohta, kui ka läbiviidud õppuste osas. Ajalise vahemaana kasutatakse ettekandeid alates jaanuarist 2005, kui loodi Lääne Piirivalvepiirkond, kuni detsembrini 2007.

Enne aastat 2005 aset leidnud sündmusi käesolevas töös ei kasutata, sest kardinaalselt on muutunud nii üksuste arv, kui ka isikkoosseisude struktuurid. Varasemate ettekannete uurimisel selgus lisaks asjaolu, et 80- 90 % varasemal ajal (enne 2005 aasta) toimunud otsingu-, päästetöödel osalenutest on teenistusest lahkunud ja nende tegevuse analüüs ei oma siinkohal enam tähtsust. Lisaks sellele on muutunud nii otsingutaktika kui ka koostöö teiste ametkondadega. Samuti ei kasutata ettekandeid otsingutest, mis on lõpetatud enne sündmuskohale jõudmist, või enne tegevuse algust sündmuskohal.

Ettekannete alusel tehtud analüüsi põhjal võib kirjeldada kordoni toimkonna tegevust korralduse saamisest liikuda mingile sündmuskohale, kuni toimkonna tagasisaamiseni teenistuspunkti (Kuressaare kordoni teenistuspunkt asub kordoni asukohast 6 km kaugusel Roomassaare sadamas. Roomassaare teenistuspunktis asub teenistuses oleva toimkonna isikkoosseis välja arvatud ohvitserid, kes paiknevad Kuressaares).

Kordoni häiretoimkond on alates korralduse saamisest keskmiselt 16 minutiga võimeline välja sõitma sündmuskohale. Aja sisse jääb korralduste saamine, -täpsustamine, varustuse paigutamine masinale/ masinatele, ja toimkonna liikuma hakkamine teenistuspunktist. Toimkonnad koosnevad keskmiselt 3-5 piirivalvurist. Keskmise vahemaa sündmuskoha ja teenistuspunkti vahel on u 60-65 km, mille läbimiseks kulub toimkonnal keskmiselt 40-45 minutit.

2.1 Positiivsed, negatiivsed küljed juhtumite lahendamisel, -õppuste teostamisel

Alates septembrist 2006 on läbi viidud mitmeid õppuseid nii kordoni isikkooseisu siseselt kui ka koostöös erinevate ametkondadega. Suurim neist leidsid aset 28.09.2006, kandis nime „Karujärve 2006” ja õppusel osalesid politsei, päästeteenistuse ja Eesti Punase Risti Saaremaa Seltsi töötajad⁵⁵. Toimunud on ka ametkondade vahelisi nõupidamisi otsingu- päästetööde taktika ja varustuse ühtlustamise eesmärgil.

“Karujärve 2006” oli suuremahuline õppus, mille eesmärgid olid:

1. erinevate asutuste koostöö harjutamine kadunud isikute otsingute korral
2. staabitöö organiseerimine
3. informatsiooni kogumine, -edastamine
4. meditsiiniliste teadmiste, oskuste süvendamine
5. päästeplaanide paikapidavuse kontroll
6. otsingutaktika ja struktuuride koostöö harjutamine.⁵⁶

Politsei poolt väljatoodud põhilised plussid miinused õppusel, mis kajastab hästi kõikide osalenud ametkondade tegevust:

1. *Valmisolek- Reageerimine kiire.* Mitterahuldav varustus otsingu- päästetöödeks.
2. *Informatsiooni kogumine ja edastamine.* Heal tasemel struktuuridevaheline infovahetus, inimeste leidmisel edastatakse info operatiivselt läbi raadiosaatjate, tagatud täiendavate jõudude valmisolek. Probleemid GPS andmete erinevusega asukoha määramisel (Piirivalve kasutas merekoordinaate).
3. *Staabi tegevus.* Suudetakse kiirelt vahendada informatsiooni juhtstaabi ja otsijate vahel.⁵⁷

Saaremaa Päästeteenistuse poolt loetletud plussidest ja miinustest on põhilised õppustel saavutatud eesmärgid. Tähtsamaks võib pidada asjaolu ,et kuigi puudub ühine sidekanal saadi

---

⁵⁵ Otsinguõppus „Karujärve 2006“. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 28.09.2006 käskkiri nr 76

⁵⁶ Allik, A. 2006. Otsinguõppus Karujärve 2006. [Konspekt] Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkonna staap

⁵⁷ samas

sidepidamisega siiski edukalt hakkama kasutades “üldpäästekanalit”. Esmakordselt suudeti rakendada ühiseid otsingumeetodeid⁵⁸.

Lääne Piirivalvepiirkonna ja Lääne Politseiprefektuuri vahel sõlmitud koostöökokkuleppes on välja toodud punktidenä 8.6-8.9 ühisoperatsioonide ajal kasutatavad sidepidamisviisid ja sagedused:

„8.6- Ühisoperatsioonide ajal kasutatakse GSM- ja raadiosidet.

8.7- Piirkonnas kasutatav VHF sagedus on 164,950 MHz.

8.8- Prefektuuris kasutatav sagedus on 148,050 MHz.

8.9- olukorras, kus operatsiooni juhil puudub teise osapoole isikutega sündmuskohal otsene raadioühendus, määratakse teise osapoole juhi poolt sideohvitser operatsioonijuhi juurde.”⁵⁹

Ühiste nõupidamiste käigus on arutletud põhilisi probleeme ja erinevusi. Peamisteks puudusteks nii päästeteenistuses, politseis kui piirivalves on erinevused otsingute teostamisel (eelnend koolitus, taktika). Suureks puuduseks on, et kõik ametkonnad kasutavad otsingutöödel erinevaid raadiojaamu ja sagedusi, mis lähiajal peaks siiski muutuma. Päästeteenistusel ja politseil puuduvad topograafilised kaardid ja vähesed olemasolevad erinevad piirivalve poolt kasutatavatest Kaitseväe topograafilistest kaartidest. Probleem kaartidega on seda suurem arvestades, et politsei on maastikul toimuvate otsingutööde läbiviija ja koordinaator. Probleem leiab ajutise lahenduse kui töödesse on kaasatud piirivalvetoimkond, kellel on olemas kaardid, mida on vajadusel võimalik paljundada.

Kõige paremini on võimalik positiivseid ja negatiivseid külgi otsingu- ja päästetöödel välja tuua, mitte reaalse sündmuste taustal, vaid läbiviidud õppuseid analüüsis. Septembrist 2006 kuni jaanuarini 2007 viidi Kuressaare- ja Sääre kordoni isikkoosseisule läbi üheksa otsingu- ja päästetööde alast õppust. Õppused toimusid etappide kaupa, mille käigus omandati taktikalisi algteadmisi, viidi läbi ka võimalikult reaalseid situatsioone, mille teostamisel olid suureks abiks Eesti Punase Risti Seltsi töötajad.

---

⁵⁸ Zabellevitš, J. 2006 Karujärve otsinguõppuse kokkuvõte. [Konspekt] Kuressaare. Lääne Piirivalvepiirkonna staap.

⁵⁹ Lääne Piirivalvepiirkonna ja Lääne Politseiprefektuuri koostöökokkulepe. 19.05.2005, 5-6.

Põhilised õppustel ilmnenu negatiivsed küljed otsinguetappide kaupa:

1. *Staabi poolt gruppide moodustamine, olukorrast ülevaate andmine otsijatele.* On osalejaid kes ei võta tegevust piisavalt tõsiselt. Olenevalt gruppide osad otsijad ei kuula mida neile räägitakse, esineb probleeme gruppide moodustamisel ja varustuse komplekteerimisel. Nimetamata jäävad kutsungid.
2. *Ahelikud, gruppide vaheline koostöö lagedal maastikul.* Ei suudeta maastikul kaarti orienteerida. Segadus otsingugruppide vahelises koostöös. Grupijuhtide initsiatiivi puudumine, ei olda võimelised ennast kehtestama ahelike moodustamisel. Gruppijuhtide segamine, sagedane korralduste eiramine. Tegevust ei kooskõlastata staabiga. Näiteks ei kanta ette valmisolekust liikuma hakkamiseks, ei oodatud kinnitust korraldustele liikuma hakkamiseks. Puudulik sidepidamise oskus, ei tunta sidepidamise eeskirju. Taktikaliselt esineb vigu ahelike liikumisel, ei arvestata sellega, et otsingu- ja päästetöödel toimub liikumine aeglasema grupiliikme või grupi järgi.
3. *Liikumine metsas (piiratud nähtavusega maastikul).* Otsijate allumatus korraldustele. Ei hoita oma kohta ahelike formatsioonis. Pidev omavaheline jutuajamine, mis reaalses olukorras välistab näiteks kannatanu appikutsete kuulmise.
4. *Otsitavate leidmine ja vajadusel kannatanutele esmaabi osutamine.* Sündmuskohale jõudes ei osutata kannatanutele piisavalt tähelepanu. Puudulikud ettekanded staabile informatsiooni edastamisel kannatanute arvu suhtes, teostatud lähiootsingute tulemustest ning kasutusele võetud meetmetest.⁶⁰

Põhiliste puudustena väljatoodud asjaolud ilmnevad paraku ka reaalsel otsingu-, päästetöödel. Sagedasema koostöö ja õppuste tulemusena oleks võimalik suurem osa kirjeldatud probleemidest ja puudustest kõrvaldada.

Kokkuvõtvalt võib üldisteks puudusteks, mis ilmnevad mitte ainult õppustel, vaid ka reaalses olukorras, pidada osalejate negatiivset hoiakut, allumatust (millegi pärast ollakse arvamusel, et „mina tean kõike-kõige paremini”). Piirivalvurid ei teadvusta endale, et lisaks mereotsingutele on vajalik ka oskus osaleda otsingu- ja pääste operatsioonidel maastikul

---

⁶⁰ Lääne Piirivalvepiirkond, Kuressaare piirivalvekordon. 2006. Juhtumid, seletuskirjad, menetlused, operatsioonid. [Toimik] Kuressaare.

(enamuse juhtudel ilmneb endiste sinise mundri kandjate (meremeeste) hulgas). Ei peeta kinni staabi poolt antud korraldustest nii formatsiooni hoidmisel, kui informatsiooni edastamisel. Nimetatud probleem esineb sagedamini erinevate ametkondade ametnike vahel.

Teostatud otsingutööde kohta koostatud ettekannete analüüsimisel selgub asjaolu, kus otsingutööd lõpetatakse koheselt hämaruse saabumisel, et neid jätkata järgmisel päeval⁶¹. Käesoleva töö autori arvamuse kohaselt on tegemist vale otsusega. Kui otsingumeeskondade koolitus oleks piisavalt põhjalik, saaks edukalt tegevust jätkata ka pimedal ajal. See eeldab väiksemate otsingugruppide moodustamist, väiksemate otsingualade määramist, heal tasemel kaarte, topograafilisi teadmisi/oskusi ja orienteerumisvõimet. Maksimaalselt tuleks ära kasutada side- ja valgustusvahendeid, võimalusel kaasata otsingutesse kohalikke olusid tundvaid isikuid.

Põhilised õppustel ilmnenu positiivsed küljed:

1. Tegevuse käigus saavutatakse võime staabile ette kanda oma asukohast ja hetkeolukorrast (takistused teel, uute juhiste küsimine, liikumissuuna kinnitamine).
2. *Liikumine metsas (piiratud nähtavusega maastikul)*. Tegevus, enne metsa minekut, kooskõlastatakse staabiga. Metsasel maastikul toimub väga hea grupijuhtide vaheline koostöö, mille tulemusena paraneb organiseeritud liikumine, mis tagab ahelike säilimise.
3. Nagu varem mainitud saavutati õppuste tulemusena koosseisu positiivsem suhtumine tegevusse ja väga hea koostöövõime. Saavutati võime grupi siseselt moodustada ahelikud ja gruppide vaheline hea koostöö. Toimus informatsiooni operatiivne vahetamine gruppide siseselt ja staabi vahel. Väga hea oli staabi töö (operatiivne informatsiooni vahetamine otsijatega, pidev täpsustav suunamine).⁶²

---

⁶¹ Lääne Piirivalvepiirkond, Kuressaare piirivalvekordon. 2006. Juhtumid, seletuskirjad, menetlused, operatsioonid. [Toimik] Kuressaare.

⁶² samas

2.2 Kasutatav taktika

Sündmuskohale jõudnud toimkonnale tuleb kiiremas korras teostada kiireloomuline koolitus, eriti juhtudel kui osaleb vabatahtlikke. Osalejatele tuleb tutvustada hetkeolukorda, rääkida lähiajal ettevõetavatest sammudest, kirjeldatakse võimalikult täpselt otsitavat inimest (võimalusel jagatakse fotod). Otsijatele selgitatakse lühidalt kasutatavat otsimistaktikat. Koostatakse otsingurühmad lähtudes põhimõttest, et otsinguahelikus oleks 10-15 inimest (olenevalt otsinguala suurusest ja eripärast). Otsinguahelikus peaks olema juht (vabatahtlike osalemisel otsingu- päästetöödel peab juht olema kindlasti eelneva väljaõppe saanud kogemustega ametnik), orienteerumisoskustega inimene, märkija ja otsijad (üldjuhul vabatahtlikud). Otsijatele tuleb teavitada toitlustamise kohad ja ajad, esmaabi võimalused, juhtimiskeskuse asukoht, sidepidamisviis, kogunemispaiik ning muud asukohad, mis võivad tähtsust omada.⁶³

Staap märgib sündmuskoha kaardile võimalikud otsitava leidmise kohad ja määratletakse otsingute ala. Otsinguala määratlemisel ja otsingute teostamisel kasutatakse ära maastikul paiknevad looduslikud ja tehislikud piirjooned (teed, jõed, kraavid, metsasihid, elektriliinid jm), mille alusel jagatakse otsingute piirkond lõikudeks. Otsingutaktika valikul on oluline, kas otsitav arvatakse olevat vigastatud või kas kannatanu soovib/ei soovi oma leidmist. Enda mitte leidmist sooviva otsitava korral peaks igasse ahelikku kuuluma vähemalt üks politseinik.⁶⁴

Põhiline kasutatav otsingumeetod arvestades üldiseid maastikuolusid ja otsingumeeskondade suurust on ahelik. Ahelikku paigutamisel pannakse otsijad ühtsesse rivvi, näoga liikumissuunas, sõltuvalt maastikuoludest 3-15 m vahemaaga. Reeglina peab iga otsija sõltuvalt maastikust nägema oma mõlemat naabrit. Liikumisel toetutakse ahelikus ühelt äärelt kas maastikupiirile (tee, jõgi) või märkimisliinile. Teine aheliku äär on vaba, mida märgistab aheliku äärmine liige ehk märkija. Õige liikumissuuna eest vastutab ahelikus orienteeruja. Liikumisel lähtutakse määratud otsijate vahelistest distantsidest. Distantsi säilimist ja ümbritsevat maastiku jälgib aheliku juht.

---

⁶³ Suurkivi, T. 2003. Otsingud. [Lõputöö] Väike- Maarja: Sisekaitseakadeemia Päästekolledž, 6-7.

⁶⁴ samas, 6-7.

Liikumisel lähtutakse aheliku kõige aeglasemast liikmest kelle järgi toimub kiiruse valik ja joondumine. Keskmine liikumiskiirus ahelikus on 1-2 ^{km}/h, Kiirus võib vahelduda vastavalt maastiku iseärasustele. Iga otsija peab koheselt teatama aheliku juhile kõigist tähelepanekutest mis võivad mõjutada otsingute kulgu nagu jäljed, riitusesemed. Aheliku peatumisel otsijad korrigeerivad omavahelisi kaugusi ja rivi sirgust. Omavahelisi kaugusi korrigeeritakse ka otsimisliini laienemisel või kitsenemisel (käänulised teed, jõed). Säilitada tuleb (võimalusel) märkimisliini sirgus.⁶⁵

---

⁶⁵ Suurkivi, T. 2003. Otsingud. [Lõputöö] Väike- Maarja: Sisekaitseakadeemia Päästekolledž, 7-9.

3. TOIMUNUD SÜNDMUSED VEEKOGUDEL

Kospas-Sarsat (Cospas/Sarsat) – on lühend venekeelseist sõnadest ja inglise keelseist sõnadest search and rescue satellite aided. USA, Kanada, Prantsusmaa ja NSV Liidu loodud ühissüsteem, milles Maa tehiskaaslaste abil määratakse kindlaks avariolukorras laevade või lennukite asukoht ning edastatakse nende hädasignaale. Süsteem töötab aastast 1983, hõlmab „Kospasi“- ja „Sarsati“- tüüpi tehiskaaslasi (tiirlevad pooluselähedastel ringorbiitidel 850-100 km kaugusel maast) ning laevadel paiknevaid avariiraadiojaamu (raadipoisid), infovastuvõtjaamu ja –töötluskeskusi (USA, SRÜ maade, Kanada, Prantsusmaa, Suurbritannia, Norra ja Brasiilia territooriumil). Avariiraadiojaamad (raadipoid) töötavad sagedusel 121,5 MHz ja 406 MHz.⁶⁶

Kuressaare kordoni poolt veekogudel läbiviidud otsingu- ja päästetööde kirjeldamiseks kasutab autor erinevaid ettekandeid, mis on esitatud nendes osalenud isikkoosseisu poolt ja Lääne Piirivalvepiirkonna Piiriturvalisuse osakonna poolt koostatud statistikat. Materjalidena on kasutatud ettekandeid nii reaalsete olukordade kohta, kui ka läbiviidud õppuste osas. Ajalise vahemaana kasutatakse ettekandeid alates jaanuarist 2005, kui loodi Lääne Piirivalvepiirkond, kuni detsembrini 2007.

Alates 01 jaanuarist 2007 sai Kuressaare kordonist Undva- (reaalselt ühendati juba 2006) ja Sääre kordoniga liitmisel ainuke kordon Saare maakonnas (välja arvatud Ruhnu saar). Lähtuvalt sellest kasutatakse alljärgnevas kokkuvõttes kolme kordoni lõikes toimunud sündmusi ühise loetelu all, mille tulemusena saab võrrelda 2005- 2007 aastatel toimunut tervikuna. Kokkuvõttes on välja toodud ka merereostustele reageerimine, kuna nimetatud tegevus on liigitatud Lääne Piirivalvepiirkonna aastaaruannetes ja „Merepääste juhtumite statistikas 2005-2007“ otsingu- ja päästetegevuse alla. Töös ei kajastata juhtumeid millele ei ole reageeritud Kuressaare kordoni toimkonna väljasaatmisega (näiteks punased raketid).

---

⁶⁶ Mereleksikon. 1996. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 175.

2005 aastal toimus praeguse Kuressaare kordoni tegevuspiirkonna lõikes kokku 10 juhtumit, mida võib klassifitseerida otsingu- ja päästetegevusena veekogudel (1 Sääre- ja 2 Undva kordoni endises tegevusalas). Nendest:

1. kadunud isikud 2 korral
2. merehädas 1 korral
3. tehnilise abi osutamine 2 korral
4. punane rakett 2 korral (Väljusid patrullid, kuid midagi ei avastatud. Ühel korral leiti lõkkeplatsilt signaalraketi jäänused)
5. COSPAS/SARSAT 2 korral (1 Undva, 1 Sääre. Väljusid patrullid, kuid midagi ei avastatud)
6. merereostus 1 korral (Läbi jää vajunud traktor, mis põhjustas õlireostuse).⁶⁷

Kokku oli hädasolijaid 8 inimest, neist 7 päästeti või osutati abi kordoni toimkondade poolt. Hukkunuid oli 1 (uppunud).

2005 aastal osales Kuressaare kordon 3 merepääste õppusel. Õppuste eesmärkideks oli piirivalvekordonite ja merepääste allkeskuste koostöö harjutamine, ning piirivalvurite oskuste parandamine päästeoperatsioonide läbiviimisel⁶⁸.

2006 aastal toimus praeguse Kuressaare kordoni tegevuspiirkonna lõikes kokku 17 juhtumit, mida võib klassifitseerida otsingu- ja päästetegevusena veekogudel (1 Undva-, 1 Sääre kordoni endises tegevusalas). Nendest:

1. kadunud isikud 5 korral
2. merehädas 4 korral
3. tehnilise abi osutamine 2 korral (1 Undva)
4. triiviv alus 1 korral
5. merereostus 5 korral (1 Sääre).⁶⁹

---

⁶⁷ 2008. Merepääste juhtumite statistika 2005-2007. Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkond, Lisa Merepääste juhtumid.

⁶⁸ Lääne Piirivalvepiirkonna 2005.aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 13.01.2006 käskkiri nr 4, 34.

⁶⁹ 2008. Merepääste juhtumite statistika 2005-2007. Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkond, Lisa Merepääste juhtumid.

Kokku oli hädasolijaid 15 inimest, neist 13 päästeti või osutati abi kordoni toimkondade poolt. Hukkunuid oli 2.

2006 aastal osales Kuressaare kordon 1 merepääste õppusel. Lääne Piirivalvepiirkonnas läbiviidud õppuste eesmärkideks olid piirivalvekordonite ja merepääste allkeskuste koostöö harjutamine ning piirivalvurite oskuste parandamine päästeoperatsioonide läbiviimisel⁷⁰.

2007 aastal toimus Kuressaare kordoni tegevuspiirkonnas kokku 14 juhtumit, mida võib klassifitseerida otsingu- ja päästetegevusena veekogudel. Nendest:

1. kadunud isikud 3 korral
2. tehnilise abi osutamine 5 korral
3. haige transport 1 korral
4. punane rakett 1 korral
5. merereostus 4 korra.⁷¹

Kokku oli hädasolijaid 21 inimest, neist 15 päästeti või osutati abi kordoni toimkondade poolt. 6 hädasolijat pääsesid omal jõul ja ei vajanud abi. Hukkunuid ei olnud.

Aastatel 2005-2007 toimus Kuressaare kordoni tegevuspiirkonnas kokku 41 juhtumit, mida võib klassifitseerida otsingu- ja päästetegevusena veekogudel. Kokku oli hädasolijaid 44 inimest, neist 35 päästeti või osutati abi kordoni toimkondade poolt. 6 hädasolijat pääsesid omal jõul. Hukkunuid oli 3.

---

⁷⁰ Lääne Piirivalvepiirkonna 2006. aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 25.01.2007 käskkiri nr 4, 38.

⁷¹ 2008. Merepääste juhtumite statistika 2005-2007. Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkond, Lisa Merepääste juhtumid.

3.1 Positiivsed negatiivsed küljed juhtumite lahendamisel, -õppuste teostamisel.

Järgneva teemakäsitluse käigus tuuakse välja merepääste juhtumite lahendamisel ilmnunud positiivsed ja negatiivsed küljed iga aasta lõikes (2005-2007) eraldi. Loetelus on nimetatud ka kaudsemad asjaolud, mis ei seosta ainult Kuressaare kordonit, vaid ka teisi üksusi ja vahendeid, mis on vajalikud otsingu- ja päästetööde teostamisel. Aastate lõikes loeteludes korduvaid tegureid uuesti eraldi välja ei tooda.

2005 aastal toimunud sündmuste põhjal võib positiivsete külgedena loetleda järgmised asjaolud:

1. 2005 aasta teisel poolel võeti vastu Lääne Piirivalvepiirkonna vastutusala mereseiresüsteem, mis võimaldab näha radarite vahendusel kogu Lääne Piirivalvepiirkonna vastutusalas olevaid ujuvvahendeid. Vastuvõetud mereseiresüsteem parandas tunduvalt merepäästejuhtumite koordineerimist piirkonna vastutusalas.⁷² Mereseiresüsteem vähendab erinevate juhtumite puhul alustatavate aktiivsete otsingute vajadust, seda tänu süsteemi poolt moodustuvale üldpildile hetkeolukorrast merel piirkonna tegevusalal. Juhtumid nagu punased raketid ja COSPAS/SARSAT (2006-2007 pole kordonist toimkondi välja saadetud) on võimalik lahendada ilma kordoni toimkondi välja saatmata. Oluliselt täpsemalt on võimalik koordineerida merepääste juhtumite läbiviimist.

2. Lääne Piirivalvepiirkond sai Piirivalvelaevade Üksikdivisjonist oma alluvusse koos meeskonnaga ja varustusega 3 piirivalvekaatrit⁷³, millest PVK-025 suunati Kuressaare kordoni käsutusse. PVK-025 kasutati edukalt 3 merepääste juhtumil ja 2 merepääste õppusel. Kahel korral suudeti päästa jaht madalikult ja ühel korral pukseeriti jaht sadamasse. Ilma PVK-025 poleks vastavat abi olnud võimalik osutada.

3. Kuressaare kordoni käsutusse antud kaatril statsionaarne professionaalne meremeestest meeskond, kes omab kogemust ja koolitust merepääste teostamiseks.

---

⁷² Lääne Piirivalvepiirkonna 2005.aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 13.01.2006 käskkiri nr 4, 35.

⁷³ samas, 34.

4. Hea koostöö Kuressaare kordoni ja Kuressaare Merevalvekeskuse vahel, mis hõlmab operatiivset infovahetust ja koordineerimist.

Negatiivsete küljed:

1. Ujuvvahendite piiratud kasutamisvõimalus, mis tuleneb eelkõige kütuseliimi vähesusest. Pikemas perspektiivis põhjustab see olukord ujuvvahendite meeskondade väljaõppe ja professionaalsuse languse, mis omakorda toob kaasa õnnetused piirivalve ujuvvahenditega ja suuremad remondikulud.

2. Kasutatavad ujuvvahendid on vananenud ja nende tehniline seisukord halveneb. 2005 aastal Kuressaare kordoni kasutuses olevatest ujuvvahenditest on PVK-025 ehitatud 1977 aastal, PM-07 ehitusaasta pole teada (mootor aastast 1993)⁷⁴.

3. Päästevahendid on vananenud ja kulunud. Suurim puudus on hüdrokostüümidest, enamuse hüdrokostüüme on soetatud ligi 10 aastat tagasi (1995) ja on oma aja ära elanud ning päästetööde teostamisel veekogul väheefektiivsed (vees lasevad vett läbi ning seeläbi väheneb tööaeg kostüümiga töötamisel)⁷⁵.

4. Päästetööde teostamise vajalikkusest antakse liiga hilja teada, mis vähendab jahedatel aastaegadel oluliselt kadunud isikute elusalt leidmise. 10.05.2005 kell 09:55 alustas Kuressaare MRCC Abruka sadama kapteni poolt antud info põhjal otsinguoperatsiooni merel. Liivi lahel Abruka saare lähistel otsiti 09.05.2005 öhtul Abrukalt Kasselaiu suunas väljunud sõudepaati. Otsingutel osales Piirivalve Lennusalga kopter ja kaks piirivalvurit MP 07-ga Kuressaare kordonist. Kell 11:50 leidis kopter paadi ja selle kõrvalt uppunu.⁷⁶ Otsitava isiku leidmiseks kulus operatsiooni alustamisest lõpetamiseni 2 tundi, mille põhjal võib oletada, et 09.05.2005 oleks isik olnud võimalik leida elusana.

---

⁷⁴ Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40, 63-64.

⁷⁵ Lääne Piirivalvepiirkonna 2005.aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 13.01.2006 käskkiri nr 4, 34.

⁷⁶ 2008. Merepääste juhtumite statistika 2005-2007. Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkond, Lisa Merepääste juhtumid.

2005 aastal toimunud õppustel osales Kuressaare kordon kolmel korral. Õppuste põhieesmärgid olid:

1. merepäästeplaani praktiline harjutamine
2. isikkooseisu koostöö kokkuharjutamine
3. isikkooseisu merepäästevalmiduse testimine
4. raadiosideprotseduuride harjutamine
5. erinevate üksuste vahelise koostöö praktiseerimine
6. informatsiooni kogumine ja edastamine õnnetusjuhtumi korral.⁷⁷

Õppuste kohta kokkuvõtteid autori käsutuses ei ole. Kõik õppused, mis aasta jooksul korraldati täitsid oma eesmärgi⁷⁸.

2006 aastal toimunud sündmuste põhjal võib positiivsete külgedena loetleda järgmised asjaolud:

1. Lääne Piirivalvepiirkond sai Piirivalvelaevade Üksikdivisjonist oma operatiivalluvusse laeva PVL-106⁷⁹. Tegemist statsionaarselt mehitatud alusega. Laeva baseerumiskohaks Saaremaa sadam, mis asub Saaremaa põhjarannikul. Merepääste seisukohalt Kuressaare kordonile väga tähtis, sest kõik kordoni ujuv vahendid paiknevad Saaremaa lõunarannikul Roomassaares. PVL-106 paiknemine Saaremaa sadamas muudab efektiivsemaks operatiivsemaks kogu merepääste võimekuse põhjarannikul.

2. Kiirpaat MP-40 (RIB C-1100 Boomeranger). Tegemist uue alusega ehitatud 2006 aastal. Eriti tähtis sündmus arvestades seda, et MP-40 kompenseerib teiste aluste puudujäägid. MP-40 meeskond on komplekteeritud ja tootja poolt väljaõppe saanud.

---

⁷⁷ 2008. Merepääste juhtumite statistika 2005-2007. Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkond, Lisa Merepääste juhtumid.

⁷⁸ Lääne Piirivalvepiirkonna 2005.aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 13.01.2006 käskkiri nr 4, 34.

⁷⁹ Lääne Piirivalvepiirkonna 2006. aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 25.01.2007 käskkiri nr 4, 39.

3. COSPAS/SARSAT signaalide kontrollimiseks kasutati kõikidel juhtudel mereseiresüsteemi, AIS WEB-i (Veeteede ameti poolt loodud infobaas), Kalalaevade jälgimissüsteemi ning võimalusel lähedal asuvaid aluseid kontakti leidmiseks.⁸⁰

Negatiivsete küljed:

1. PVK-025 meeskond liideti Kuressaare kordoni isikkoosseisuga, mille tulemusena paljud lahkusid Lääne Piirivalvepiirkonnast mõnda teise piirkonda või üldse piirivalveteenistusest. Selle tulemusena tekkis probleem kaatri mehitamisega vastava väljaõppe saanud isikutega.

2. 2006 aasta otsingu ja päästetegevuse juhtumite arvu suurenemine väikealuste madalikule sõidu või tehnilise rikke osas. Probleem väikealustega, paljud neist on raadiosidega varustamata ning selle tagajärjel ei ole merevalve allkeskustel võimalus aluseid ohtlikust kursist hoiatada. Olukorra lahendamiseks oleks vajalik patrullkaatrite arvu suurendamine ohtlikes piirkondades ja patrullide teostamise intensiivistamine. Olukord on tihedalt seotud esimese punktiga, sest jahtide madalikult lahti päästmiseks on üldjuhul vajalik suurema kaatri olemasolu ja oskuslikku meeskonda.

2007 aastal toimunud sündmuste põhjal võib positiivsete külgedena loetleda järgmised asjaolud:

1. Kiirpaadi intensiivne rakendusvõimalus terve Lääne Piirivalvepiirkonna lõikes. Tegemist äärmiselt operatiivse ja mobiilse alusega mida võimalik kasutada nii haigete kiirel transportimisel, otsingu päästetööde teostamisel, tehnilise abi osutamisel. Otstarbekuse kirjeldamiseks alljärgnevalt näited kiirpaadi MP-40-ga seotud merepäästejuhtumitest:

29.04.2007 Tallinnast Pärnu seilanud purjejaht merehädas Kihnu lähistel. Tehnilistel põhjustel ei olnud võimalik Pärnust abi saata. Kell 18:51 väljus Kuressaarest MP-040. Kell 21:30 vabanes jaht suurenenud lainetuse mõjutusel madalikult. Kell 21:45 Jõudis sündmuskohale MP 40 ja juhatas purjejahi laevateele. Purjejaht esialgsel andmetel vigastada ei saanud ja

---

⁸⁰ Lääne Piirivalvepiirkonna 2006. aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 25.01.2007 käskkiri nr 4, 39.

suundus oma käiguga Pärnu sadamasse. Kell 23:57 sildus MP 40 Pärnu sadamas. 30.04.2007 kell 02:10 sildus jaht Pärnu sadamas.⁸¹

22.07.2007 Rootsi jaht madalikul koordinaatidel 58° 18,08' N ja 22° 57,93'E (Allirahu lähedal) ja palub piirivalve abi. Kell 12.05 väljus Roomassaare sadamast MP-40. Kell 13:15 MP-40 sündmuskohal. Sügavus antud asukohas kaks meetrit. MP-40 tekitas jahile kreeni, tänu millele pääses jaht madalikult lahti. Kuna jahil vigastusi ei esinenud jätkas jahi meeskond teekonda Roomassaare sadamasse omal käigul. Kell 14:45 saabus MP-40 Roomassaare sadamasse. Kell 18:30 jaht TICO-TICO Roomassaare jahisadamasse.⁸²

23.07.2007 kell 03:25 koordinaatidel 58°22,1N ja 022°58,3E on sõitnud Eesti jaht madalikule kinni ja palub abi. Kell 04:15 väljus Roomassaare sadamast sündmuspaigale Kuressaare piirivalvekordoni MP-40. Piirivalvekaater MP-40 tekitas jahile kreeni, tänu millele pääses jaht madalikult lahti. Kuna jahil vigastusi ei esinenud suundus alus omal käigul Kõiguste sadamasse.⁸³

30.09.2007 kell 21:40 teade Ruhnu saarelt, et haige kodanik vajab kohest hospitaliseerimist. Kell 21:50 korraldus haige hospitaliseerimise korraldamiseks MP-40ga. Kell 21:53 väljus Roomassaare sadamast toimkond MP-40-ga ja sildus Ringsu sadamas kell 23:30. Kell 23:40 lahkus MP 40 Ringsu sadamast ja sildus Roomassaare sadamas kell 01:10. Sadamast viis haige Kuressaare Haiglasse haigla transport.⁸⁴

2. Kordon varustati uute päästevahenditega (hüdrokostüümidega).

3. Koostöö teiste kordonitega merepääste teostamisel. Suudetakse edukalt läbi viija otsingu päästetöid ühise juhtimiskeskuse (Kuressaare Merevalvekeskus) alluvuses, mitme erineva struktuuriüksuse ühise tegevusena:

06.09.2007 kell 19:00 teade, et kaks meest läksid kell 10:00 Pulli pangalt (Saaremaa) paadiga võrke vaatama ja ei ole tagasi tulnud. Meeste auto on kaldal, merele läksid valge KASSE paadiga, paadil peal mootor ja aerud, meestel seljas päästevestid. Alarmeeritud juhtunust Kuressaare kordoni toimkonda ja teavitatud juhtunust OIMSK-i korrapidajat võimalikust

---

⁸¹ 2008. Merepääste juhtumite statistika 2005-2007. Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkond, Lisa Merepääste juhtumid.

⁸² sama.

⁸³ sama.

⁸⁴ sama.

kopteri vajadusest. Sündmuspaigale suundusid Kuressaare kordoni toimkond Kasse paadiga ja täiendavad toimkonnad Hiiumaalt ja Haapsalust vastavalt MP-42 ja PVK 020. Kell 20:22 kõne, et kadunud mehed on leitud.⁸⁵

---

⁸⁵ 2008. Merepääste juhtumite statistika 2005-2007. Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkond, Lisa Merepääste juhtumid.

KOKKUVÕTE

Töö peamiseks tulemusteks saab märkida, et koolitus otsingu- päästetööde teostamiseks on osaliselt puudulik. Heale tasemele võib hinnata otsingu- ja päästetööde koolitust ja -teostamist maismaa alal. Kuigi esineb vähe juhtumeid, kus merepääste teostamisel otseses ohus on inimesed, võib asetleidnud sündmusi analüüsisid jõuda järelduseni, et väljaõppe tase sellel alal on väga nõrk. Puuduvad täielikult otsingu- ja päästetööde operatsiooni ülema (SMC) ja kohapeal tegutseva päästetööde ülema (OSC) tasemele vajaliku väljaõppe saanud piirivalvurid. Halvaks või puudulikuks tuleb pidada ka päästeüksuste liikmetena osalevate piirivalvurite erialast koolitust. Selline olukord võib viia selleni, et kui toimub merepääste juhtum, kus on ekstreemsed ilmastikutingimused ja rohkem kannatanuid kui 1-2, ei olda võimelised täitma oma kohustust otsingu- ja päästetööde teostamisel. Olukorra muudab ohtlikumaks ka asjaolu, et kordoni vastutusala on liiga suur ja kogu tegevusala rannikut ja veekogusid pole võimalik vajalike detailsusteni tundma õppida.

Taoliste olukordade vältimiseks on vajalik isikkoosseisule läbi viia täiendavaid koolitusi ja õppusi. Rõhku tuleb panna koostöö süvendamisele ja ühisõppustele politsei ja päästeteenistusega. Selgitada on vaja isikkoosseisule koolituste ja õppuste vajalikkusest edukate päästeoperatsioonide teostamiseks. Probleeme esineb varustuse komplekteerimisega. Vajalik oleks ühtlustada erinevate ametkondade varustust ja koolitust. Positiivne on, et kordon on varustatud heal tasemel merepääste varustusega, mis on töökorras ja moderne. Kahjuks on probleeme varustuse paigutamise ja ruumipuuduse tõttu. Probleemiks võib osutuda ka isikkoosseisu vähesus, eriti ujuvvahendite mehitamisel.

Autoripoolse järeldusena oleks vajalik, et töös käsitletava teema kohta koostataks eraldi ühine tegevusplaan sellisteks juhtudeks, mis reguleerib piirivalvele, politseile ja päästeametile pandavad ülesanded ja kohustused. Merepääste alasel tuleks koostada üksusesisene koolituskava (võimalik kasutada ka laiemalt) arvestades töös loetletud vajaduste ja puudustega, mis tagaks selle maksimaalse efektiivsuse.

SUMMARY

This work contains 43 sheets and is written in Estonian.

Work contains search and rescue operations in the Kuressaare border guard station response area, analyzed real events and statistics. Research subject – search and rescue units activity and -capability.

The aim of this work is to value Kuressaare border guard stations response area, performed search and rescue operations, personnel training and equipment. This works aim is also to change the efficiency of the search and rescue operations in the Kuressaare border guard station through the analysis of performed SAR operations.

The main results that can be concluded are that the training to perform the SAR operations is partly deficient. SAR training and the necessary skills to execute the operations on mainland are on good level. The problem is that there are none qualified border guards to act as search and rescue mission coordinator and as on-scene commander. The specialized skills of the Search and rescue unit members are insufficient. The situation is more complicated because the response area of the border guard station is too large and it is not possible to learn in details the whole coastline.

This work can be used as a judgment for present situation and for finding best solutions for the future activities.

Keywords:

Events, statistics – analysis, summary

Response area – description, individuality, access

Personnel – training, adeptness

Equipment – description, dry land, at sea

Adeptness evaluation

Co-operation.

KASUTATUD KIRJANDUS

Teatmeteosed:

1. 1996. Mereleksikon. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.

Õigusaktid:

2. Lääne Piirivalvepiirkonna põhimäärus. 03.12.2004. – RTL 2004,153,2319, RTL 2007, 96, 1610.
3. Kuressaare piirivalvekordoni põhimäärus. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 13.04.2005 käskkiri nr 32 Lisa 1.
4. Lääne Piirivalvepiirkonna ja Lääne Politseiprefektuuri koostöökokkulepe. 19.05.2005.
5. Lääne Piirivalvepiirkonna 2005.aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 13.01.2006 käskkiri nr 4.
6. Lääne Piirivalvepiirkonna 2006. aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 25.01.2007 käskkiri nr 4.
7. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007. aasta kokkuvõtte kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 23.01.2008 käskkiri nr 3.
8. Otsinguõppus „Karujärve 2006“. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 28.09.2006 käskkiri nr 76.
9. Piirivalve merekontseptsiooni kinnitamine. Piirivalveameti peadirektori 28. detsembri 2006 käskkiri nr 598.
10. Piirivalve toimkonna varustuse nimekiri ujuvvahendite ja mootorsõidukite kontrollis ning merepäästel. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 30. märtsi 2007 kiri nr17/12.1-23.1/736-4.
11. Siseministri 21.12.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis“ § 1 lõike 6 rakendamine. Peadirektori 28.10.2007 käskkirja nr 153 kehtetuks tunnistamine. Piirivalveameti peadirektori 27. detsember 2007 käskkiri nr 249.
12. Struktuuriüksuste iseloomustused 2007 12.1-1/17.11. Lääne Piirivalvepiirkonna 2007.a dokumentide loetelu kinnitamine. Lääne Piirivalvepiirkonna ülema 09.07.2007 käskkiri nr 40.

Internetimaterjalid:

13. Linnulaht. <http://et.wikipedia.org/wiki/Linnulaht> 26.03.2008.
14. Lääne-Eesti ja Liivi lahe saared.
http://www.estonica.org/est/lugu.html?menyy_id=505&kateg=2&alam=69&leht=2
05.04.2007.
15. Läänemeri. <http://et.wikipedia.org/wiki/L%C3%A4%C3%A4nemeri> 26.03.2008.
16. Mullutu-Suurlaht. <http://et.wikipedia.org/wiki/Mullutu-Suurlaht> 26.03.2008.
17. Üldinformatsioon. <http://www.saaremaa.ee/est/general/default.htm> 05.04.2007.

Publitseerimata uurimistööd:

18. Suurkivi, T. 2003. Otsingud. [Lõputöö] Väike-Maarja: Sisekaitseakadeemia Päästekolledž.

Konspektid jm materjalid:

19. Allik, A. 2006. Otsinguõppus Karujärve 2006. [Konspekt] Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkonna staap.
20. Kpt-mjr Bruening, kpt-ltn Harkins. 1999. Otsingu- ja päästeoperatsioonide läbiviimine. [Loengukonspekt] Tallinn: USA Rannakaitse.
21. Lääne Piirivalvepiirkond, Kuressaare piirivalvekordon. 2006. Juhtumid, seletuskirjad, menetlused, operatsioonid. [Toimik] Kuressaare.
22. 2008. Merepääste juhtumite statistika 2005-2007. Kuressaare: Lääne Piirivalvepiirkond.
23. Zabellevitš, J. 2006 Karujärve otsinguõppuse kokkuvõte. [Konspekt] Kuressaare. Lääne Piirivalvepiirkonna staap.